

szezon vidéken is s így augusztus vége felé került Pestre az a színész, ki addig szerződéshez nem jutott. Ekkor már az Erzsébet-körüton levő „New York”-kávéház lépett elő színésztözsédvé. A színészvásár egyébként letűnt, mivel azóta hivatásos ügynökök közvetítik előírt díjazás mellett a tárgyalásokat, igazgató és színész között. (D. J.)

Színész-vitézek. Azok, között, akiket a vitézi rend tagjai közé felvettek s akiket Horthy Miklós kormányzó vitézzé avatott, nyolc színész nevet találjuk. Ezek: Garamszeghy Sándor, Jakabffy Dezső, Bánki Róbert, Bévárdi József, Imrey Mihály, Végh Kálmán, Rónaszéky Lajos és valki Zitás Bertalan.

Színészszargon. Azon színészi szak kifejezések, amelyekkel a színészek a legrégebb idők óta élnek. Ilyenek többek között a „mozdulás”, „pályázni”, „szerződésbe menni”, „skót-közönség”, „sprájc”, „eljátszani”, „gázsi”, „majdli”, „proporcio” és sok egyéb más szó és kifejezés, amelyekkel munkánkban is részletesen foglalkozunk.

Szinfal, a kis társulatoknál a szinpad oldalain elhelyezett falszerű táblázatok vagy függönyök, ki- és bejárásra szolgáló hézagokkal, ajtókkal. Nagy színházak ma már zárt díszletekkel dolgoznak. (V. ö. Alfal. Díszlet. Kulissza. Tolófal. A „Sz.” szót a „Honművész” 1833. 137. már ismeri.)

Szinfal-szaggató, gúnyneve azon színészeknek, akik túlozva hatást vadásznak a szinpadon. (Hatásvadász.)

Szinház — szót az első magyar szin-társulat még nem ismerte. A hivatalos érintkezésnél úgy mondták: „Theátrum”, illetve: „theatrale institutum”. Mondták még így is: jádzószín, játékház, (1806), játékszín, (1801) komédia-ház, (1800), szinjáték. — A „szinház” — szó megvan a „Magyar Kurir” 1821 dec. 25. 409. oldalán.

Szinház. Az eddigelé ismert legősibb szinházalakot a görögök hagyták reánk: beforduló hegyoldalba félkörösen rak-

va az emelkedő kőpadokat, (amphitheatron). A középen megmaradó tér, orchestra, háromnegyedikör alaku volt a táncok és a kar részére, középen a Dionisos-oltárral. Később a dráma kialakulásával ehez még hozzácsatlakozott a szinpad, a scéne. A római vagy latin theatrum már az orchestra peremén három-négy sor padot helyez el a senatus tagjai, a követek és az előkelőségek részére. A padok fölé sátorponyvát húznak. Ezzel megalkotják a mai nézőtér „földszintjét”. De fejlődött a görög scéné is: elébe került a fából való dobogó, a pulpitum vagy proscenium, amelyet a mai nézőtéren is meglelünk. A középkorban a színészet is kizáróan a vallás szolgálatában állott. A papok által előadott misteriumok, passiojátékok és rokon műfajok rögtönzött faállványokon, iskolákban és sokszor magában a templomban játszódtak le, ami a szinházépítést természetesen nem fejlesztette. A renaissance korában ismét visszatértek az antik szinházhoz. Kőből építették fel a szinpadot és a XVI. század vége felé Olasz-, Francia- és Angolországban megépültek az első köszinházak, a szinpadon függönyökkel, falazott díszletekkel, sőt kulisszákkal is. Shakespeare korában a nézőtér két-három emeletes udvarrá fejlődött, oldalaiiban csupa páholyfülkével. Az előkelőknek a szinpadba belenyúló függönyös páholyai (proscenium-páholyok), mint a portálkulisszák, megteremtik a szinpadnyilást.

A modern Sz.-ak' az antik amphitheatronból és a renaissance páholszinházból tevődtek össze. A mi századunkban azután a franciák érdekes kísérleteikkel még az ősi görög Sz.-alaknak is elébe vágtak a „palinair” Sz.-aikkal. Kies hegyvidéken és erdőben, régi épületek s romok közt leirhatatlan hatást értek el. Utóbb a többhelyt játszódo, éjjelbenyúló jeleneteket a felkerekedett közönség is követte, szinte belekapcsolódva a cselekvénybe. A mai Sz. helyes volta már a megfelelő elhelyezéssel kezdődik. A nagy tömegek mozgása és lebonyolítása nemcsak a tűzbiztosság, hanem a városforgalom szempontjából is a legfontosabb tényezővé vált. A most épülő szinházaknál már az automo-